

*К. Гудименко,
студентка,
Ю. Коробова,
кандидат пед. наук, старший викладач,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

ХАРАКТЕРИСТИКА ВМІНЬ АНАЛІТИЧНОГО ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Формування компетентності в читанні задовольняє потреби у практичному застосуванні іншомовних знань, що здобуваються на заняттях майбутніми вчителями англійської мови. Читання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, спрямований на сприйняття та розуміння писемного тексту, є складовою комунікативної діяльності людини, оскільки забезпечує писемну форму спілкування [1: 370].

Мотивом читання як комунікативної діяльності є спілкування, а метою – отримання необхідної інформації, причому робота з текстом може переслідувати різні цілі: іноді потрібно лише визначити, про що цей текст, в інших випадках важливо зрозуміти основну чи нову інформацію, задум автора, підтекст. Той, хто читає, як правило, завжди прагне отримати інформацію найекономнішим способом, тому його читання відбувається в різному темпі і характеризується гнучкістю як ознакою зрілого читання [1: 373]. Отже, під час формування компетентності в читанні в залежності від комунікативної мети, яка ставиться учителем на уроці, та від характеру тексту використовуються такі види читання: 1) з розумінням основного змісту тексту (ознайомлювальне читання); 2) з метою пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить (переглядове читання); 3) з повним розумінням змісту тексту (вивчальне читання) [1: 377].

Читання з повним (детальним) розумінням тексту (вивчальне читання) має своєю метою досягнення максимально повного і точного розуміння інформації тексту і критичного осмислення цієї інформації. Однією з цілей такого читання є формування вмінь самостійно долати труднощі мовного та смислового характеру. Це вдумливе читання, яке здійснюється у повільному темпі, а його об'єктом є “вивчення” не мовного матеріалу, а тієї інформації, що подається у тексті [1: 378]. Такий вид читання має аналітичний характер.

Одним із важливих завдань аналітичного читання є одержання інформації з тексту, що містить певні труднощі в мовному матеріалі чи змісті [2: 19]. Під час навчання аналітичного читання збільшення часу роботи студентів з іншомовним матеріалом допомагає розвивати їхні навички самостійної роботи у процесі вивчення іноземної мови, полегшує засвоєння і запам'ятовування матеріалу, що вивчається, сприяє формуванню та розвитку вмінь передачі прочитаної інформації іншим, а також умінь аналізувати та обговорювати отриману інформацію, переосмислювати її, тобто відбувається фасилітація розвитку вмінь критичного мислення. Отже, можна розглядати навчання

аналітичного читання не лише як рецептивний, але й як репродуктивний і продуктивний вид мовленнєвої діяльності [3: 36].

Варто зазначити, що читання художніх творів в оригіналі є складною і багатоплановою роботою, яка вимагає врахування етапу навчання й інтересів майбутніх учителів, ступеня їх інформованості та рівня підготовки до сприйняття (з метою подальшого опрацювання) тієї інформації, що містить у собі текст [2: 60].

З метою уточнення переліку необхідних умінь, які входять до складу компетентності майбутніх учителів англійської мови в аналітичному читанні, варто проаналізувати обов'язкові вміння читання англійською мовою, які визначені програмою «Базові державні стандарти» (*The Common Core State Standards*) для учнів закладів середньої освіти США [4]. Ця програма є результатом освітньої ініціативи 2010 року, яка спрямована на встановлення узгоджених стандартів освіти в усіх штатах, забезпечення чітких та послідовних навчальних цілей та готовності випускників продовжити навчання в закладах вищої освіти.

Розглянемо критерії, які окреслюють основні характеристики вмінь читання англійською мовою як рідною мовою для оволодіння учнями у кожному класі та допомагають забезпечити формування та розвиток умінь розуміння та засвоєння інформації [4].

На *початковому ступені навчання* (дитячий садок, перший клас) формуються такі вміння читання: за допомогою підказок і підтримки запитувати і відповідати на питання щодо ключових деталей у тексті; переказувати прочитане оповідання, включаючи найголовніші деталі; знаходити та описувати головних героїв, місце дії та найголовніші події твору; висловлювати свої думки щодо тексту; переказувати його та демонструвати розуміння його головних ідей та цілей.

Учні другого та третього класів повинні також вміти задавати та відповідати на запитання, які стосуються аналізу тексту та знання його ключових деталей; визначати центральну проблему, мораль чи ідею оповідання; описувати реакцію героїв на основні події та проблеми твору; демонструвати розуміння теми твору; описувати риси характеру та почуття персонажів оповідання та пояснювати, як їх дії сприяють розвитку подій.

На кінець п'ятого класу до переліку базових умінь читання включені такі вміння: аналізувати прочитане оповідання з використанням прикладів з тексту; визначати тему твору за допомогою ключових деталей тексту; узагальнювати прочитане; детально описувати персонажів чи події твору, спираючись на конкретні деталі; точно цитувати текст, пояснюючи основні події, роблячи висновки; визначати тему твору, включаючи опис реакцій героїв на ці події; узагальнювати текст; порівнювати і зіставляти двох або більше персонажів, місця дії або події твору, звертаючи увагу на конкретні деталі у тексті.

На *середньому ступені навчання* (6-7 класи) повинні бути сформовані такі вміння: наводити докази на підтвердження аналізу експліцитної та імпліцитної інформації; визначати тему або центральну ідею тексту та спосіб її передачі за допомогою певних деталей; надати об'єктивний короткий переказ тексту;

описувати, як розгортається сюжет у серії епізодів, та як персонажі реагують на це або змінюються впродовж оповідання; аналізувати розвиток теми протягом оповідання; аналізувати, як взаємодіють окремі елементи оповідання (наприклад, яким чином місце дії впливає на формування героїв чи сюжет).

Більш того, учні 8 класу повинні додатково вміти аналізувати розвиток теми, включаючи її зв'язок із героями, місцем дії та сюжетом; розглядати, яким чином певні рядки діалогу чи випадки в оповіданні спонукають до дії, розкривають риси персонажа чи підводять до рішення.

В *старших класах* (9-10 класи) більше уваги приділяється вмінням наводити вагомі та ґрунтовні докази під час аналізу експліцитної та імпліцитної інформації; детально аналізувати розвиток теми, включаючи її виникнення, формування та уточнення за допомогою конкретних деталей; аналізувати, як комплексні персонажі (наприклад, із різними або суперечливими мотиваціями) розвиваються протягом оповідання, взаємодіють з іншими персонажами, впливають на розвиток сюжету або теми.

Випускники старшої школи (11-12 класи) мають володіти вміннями пошуку вагомих доказів, включаючи визначення невирішених проблем в оповіданні; вміннями визначення двох або більше тем або центральних ідей тексту та аналізу їх розвитку протягом оповідання, включаючи те, яким чином вони взаємодіють і будуються одна на одній; вміннями аналізувати вплив вибору автора щодо розвитку та співвіднесення елементів оповідання (наприклад, де відбувається історія, як впорядковуються дії, як вводяться та розвиваються герої).

Таким чином, оволодіння зазначеними вище вміннями читання англійською мовою як рідною мовою повністю забезпечує всебічне розуміння та засвоєння інформації під час навчання аналітичного читання майбутніх учителів. Розуміння тексту як одиниці найвищого мовного рівня, психологічне обґрунтування процесу сприйняття цілого тексту та інші фактори, які враховуються під час навчання аналітичного читання, визначають конкретні інтенсивні шляхи опрацювання текстової інформації. Вважаємо, що аналітичне читання є дієвим засобом фасилітації розвитку іншомовних навичок і вмінь, умінь критичного мислення та шляхом підвищення ефективності формування професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

2. Єременко Т. Є., Трубіцина О. М., Лук'янченко І. О., Юмрукуз А. А. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Навчальний посібник з курсу методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти / Т. Є. Єременко, О. М. Трубіцина, І. О. Лук'янченко, А. А.

Юмрукуз. – Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2018. – 201 с.

3. Варга Л. І. Методика формування іншомовної комунікативної компетенції в читанні німецькомовних текстів як текстів другої іноземної мови на початковому етапі вивчення / Л. І. Варга // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород: Говерла, 2013. – Вип. 26. – С. 34–37.

4. Common Core State Standards for English Language Arts & Literacy in History/Social Studies, Science, and Technical Subjects. Retrieved from: <http://www.corestandards.org/ELA-Literacy/>